Hazırlayan: Esen ÇAĞLAR
TEPAV Ekonomi Politikaları Analisti

Sanayi ve sinemaların Anadolu'ya yayılması üzerine...

Sinemaların varlığını bir yaşam kalitesi göstergesi, büyük şirketlerin varlığını da ekonomik fırsat göstergesi olarak kabul edersek, Türkiye'de iş ve yaşam fırsatlarının dağılımı hakkında bir dizi tespit yapabilmek mümkün. Bugün 325 olan sinema sayısı, önümüzdeki dönemde **Anadolu'daki gelişim ve dönüşümü izleyebilmek adına önemli bir gösterge** olacak.

Türk sinema tarihinin bence en önemli filmi "Muhsin Bey"i yapan ikili Yavuz Turgul ve Şener Şen'in yeni filmi "Av Mevsimi" gösterime girdi. Filmin ilk haftasında Türkiye genelinde 325 sinema salonunda seyredileceğini film afişinden öğrendik. Gazetede eleştirisini okuduğum film oldukça ilgi çekici görünmekle beraber, filmin ilanının altında gördüğüm bu 325 adet sinemanın listesi açıkçası biraz daha fazla ilgimi çekti. Ben de dayanamadım, gazete ilanındaki sinema listesinden bir veri seti çıkarttım. Daha sonra da bu verileri, İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) yayınladığı Türkiye'nin en büyük 1000 sanayi kuruluşunun verileri ile birleştirdim. Sinemaların varlığını bir yaşam kalitesi göstergesi, büyük şirketlerin varlığını da ekonomik fırsat göstergesi olarak kabul edersek, bu verilere bakarak Türkiye'de iş ve yaşam fırsatlarının dağılımı hakkında bir dizi tespit yapabilmek mümkün.

Öncelikle bu 325'in manasından başlayalım. Türkiye'de haftanın en popüler filmini, vizyona girdiği anda, tüm diğer sinemalarla birlikte gösterime sokabilecek finansal ve organizasyonel olanaklara sahip 325 adet sinema salonu varmış, bunu öğrenmiş olduk. Eskiden dünyadaki popüler bir film Avrupa ülkelerinde gösterime girdikten haftalar hatta aylar sonra Türkiye'de gösterime girerdi. Türkiye geliştikçe, aradaki zaman sıfıra indi, artık birçok Hollywood filmi ABD ile aynı anda Türkiye'de gösteriliyor, hatta bazı Avrupa ülkeleri bizi arkadan takip ediyor. Şimdi artık bakılması gereken, İstanbul ile Anadolu şehirleri arasındaki fark. Bu 325 sinemanın Türkiye'nin neresine nasıl dağıldığı, o açıdan çok önemli. [1]

>>TEPAV Ekonomi Politikaları Analisti Esen Çağlar

SİNEMA SALONU SAYISININ EKONOMİK GÖSTERGESİ

Türkiye'deki sinemaların % 26'sı yani sinema salonlarından 84'ü İstanbul'da. Ankara'nın 21, İzmir'in de 20 sineması var. 5 taneden daha fazla sinemaya sahip il sayısı ise Türkiye'de sadece 12. Yani genç bir kızımızın sinemada abisiyle karşılaşma riskinin az olduğu şehirlerin sayısı 12. Bu iller ve sinema salonları sırayla: Bursa (13), Antalya (9), Kocaeli (7), Balıkesir (7), Manisa (7), Ordu (6), Adana (5), Gaziantep (5) ve Trabzon (5). Öte yandan, Türkiye'nin en büyük 1000 sanayi kuruluşunun 421'i yani % 42'si İstanbul'da yerleşik. Bu 1000 şirket içinde, 5 taneden daha fazlaya sahip olan illerin sayısı 24, 10 taneden daha fazlaya sahip illerin sayısı 14. Bildiğimiz sanayi merkezleri dışında, son dönemde hızlı gelişmesiyle dikkat çeken iller de Gaziantep (32), Kayseri (26), Konya (21), Denizli (20), Kahramanmaraş (16), Balıkesir (15), Manisa (15) ve Eskişehir (13). Şekil 1'deki haritada, bu yeni sanayi merkezlerinin Anadolu'ya nasıl dağılmış olduğunu görebilirsiniz.

Şekil 2'de ise, illerin sahip olduğu büyük sanayi şirketleri sayısı ile sinema sayısını aynı grafik içinde görmek mümkün. Bu iki göstergeye birlikte baktığımızda bazı ilginç noktalar ön plana çıkıyor:

- Orta büyüklükte bir Avrupa ekonomisine karşılık gelen İstanbul'u Şekil 2'nin dışında bırakmak zorunda kaldım. Ama firma ve sinemalar içindeki payına bakıldığında İstanbul'un yaşam kalitesi olarak sunduklarının, ekonomik fırsat olarak sun-

duklarının gerisinde kaldığı söylenebilir.

● Türkiye'nin sanayi açısından gelişmiş bölgeleriyle gelişmekte olan bölgeleri birlikte değerlendirdiğimizde, sinema sayısı ve sanayi faaliyeti arasında lineer bir ilişki olduğu görülüyor. Gaziantep'in de bu açıdan, gelişmiş illere en yaklaşabilmiş il olduğu dikkat çekiyor.

● Fazla sayıda sanayi şirketine sahipken, göreli olarak az sayıda sinemaya sahip oldukları için dikkat çeken iller Kayseri, Konya, Kahramanmaraş ve Denizli. Bunun tam tersi durumundaki iller ise Antalya, Ordu ve Trabzon.

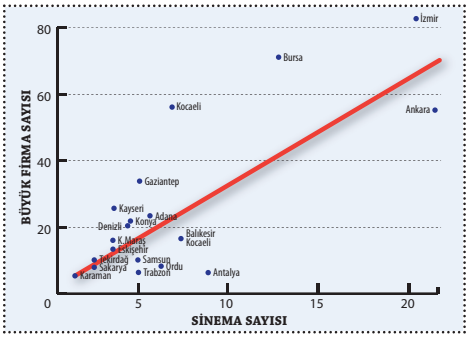
>> *ŞEKİL 1:* **İSO 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesi'nde 5'ten daha fazla firmanın yerleşik olduğu iller.**

GENÇLER İÇİN YAŞAM KALİTESİNİ ARTIRMAK ÖNEMLİ

Sadece bu verilere bakarak, "sinema kurulunca yaşam kalitesi gelişir" gibi bir sonuca varmak elbette yanlış olur. Aynı şekilde, "sanayi geliştikçe yaşam kalitesi yükselir, sinema sayısı artar" gibi bir sonuca da varamayız. Ancak şunu söyleyebiliriz:

Önümüzdeki dönemde, şehirlerin sanayileşmesinden ziyade, rekabet gücü yüksek ekonomilere dönüşmesi ön planda olacak. Rekabet gücünü sürdürebilmek için, daha yenilikçi hale gelmek ise yeni yükselen şehirlerimizin nitelikli iş gücüne ev sahipliği yapabildiği ölçüde mümkün olacak. Bu şehirlerimizin Türkiye'nin dört bir yanından, hatta dünyanın farklı ülkelerinden gençler için çekim merkezi haline gelebilmesi gerekiyor. Nitelikli beyinleri çekemeyen yerlerse rekabet güçlerini kaybetme tehlikesiyle karşılaşacak. Çekim merkezi olmak ancak bu şehirlerin genç ve nitelikli bir nüfus için yaşanabilir olmasına bağlı. Dolayısıyla, bugün 325 olan sinema sayısı, önümüzdeki dönemde Anadolu'daki gelişim ve dönüşümü izleyebilmek adına önemli bir gösterge olacak.

Kısacası, yeni gelişen şehirlerimizdeki kanaat önderlerinin, sanayileşme ve rekabet gücüne vurgu yapmalarının yanında, özellikle gençler için yaşam kalitesini artırmaya da önem vermesi gerekiyor.

>> *ŞEKİL 2:* **İSO 1000 içindeki firma sayısı (dikey eksen) ve sinema sayısı (yatay eksen). (İstanbul hariç)**

DİPNOT

(1) *TÜİK illere göre sinema sayısını yayınlamasa da, Türkiye geneli için sinema müdürlüklerinden derlediği verileri yayımlıyor. Bu verilere göre, sinema sayısı son 10 yılda üç kat armış. 1999'da Türkiye genelinde 516 sinema salonu varken, 2008'de 1514'e yükselmiş. Seyirci sayısı da aynı dönemde iki katına çıkmış. 1999'da yaklaşık 15 milyonken, 2008'de 31 milyona yükselmiş. Seyirci artışı yerli film endüstrisinin gelişimi sayesinde gerçekleşmiş. 1998'de yerli film izleyici sayısı 2 milyonken, 2008'de 16 milyon olmuş. Yabancı film seyircisi sayısı ise 13'ten 15 milyona çıkmış.*